

ΚΕΙΜΕΝΑ

- I. Pleni omnes sunt libri, plenae **sapientium** voces, plena exemplorum vetustas; quae iacerent in tenebris omnia, nisi litterarum lumen accederet. Quam multas imagines fortissimorum virorum - non solum ad intuentium, verum etiam **ad imitandum** - scriptores et Graeci et Latini nobis reliquerunt! Quas ego, cupidus bene gerendi et administrandi rem publicam, semper mihi proponebam. Colendo et cogitando homines excellentes animum et mentem meam conformabam. Sic enim - laudem et honestatem solum expetendo, omnes cruciatus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducendo - me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes obicere potui.
- II. Omnia sunt excitanda tibi uni, C. Caesar, quae iacere sentis percussa atque prostrata impetu belli ipsius, quod necesse fuit: constituenda iudicia, revocanda fides, comprimendae libidines, propaganda suboles; omnia quae dilapsa iam diffluxerunt, severis legibus vincienda sunt. In tanto civili bello, in tanto ardore animorum et armorum, quassata res publica multa perdidit et ornamenta dignitatis et praesidia stabilitatis suae; multaque uterque dux fecit armatus, quae idem togatus fieri prohibuisset. Quare subveniendum rei publicae est et omnia nunc belli vulnera tibi sananda sunt, quibus praeter te mederi nemo potest.
- III. Manius Curius Dentatus maxima frugalitate utebatur, quo **facilius** divitias contemnere posset. Die quodam Samnitium legati ad eum venerunt. Ille se in scamno assidentem apud focum et ex ligneo catillo **cenantem** eis spectandum praebuit. Samnitium divitias contempsit et Samnites paupertatem eius mirati sunt. Nam cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent, ut eo uteretur, vultum risu solvit et protinus dixit: "Supervacaneae, ne dicam ineptae, legationis ministri, narrate Samnitibus Manium Curium malle locupletibus imperare quam ipsum fieri locupletem; et mementote me nec acie vinci nec pecunia corrumpi posse".

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των υπογραμμισμένων αποσπασμάτων.

βλ. τις αντίστοιχες μεταφράσεις από το βιβλίο του En Δυνάμει

Μονάδες **20**

B1. Να αντιστοιχίσετε τα ονόματα της Στήλης Α' με τα στοιχεία της Στήλης Β'. Ένα στοιχείο της Στήλης Β' περισσεύει.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
α. Οράτιος 3 β. Κορνήλιος Νέπωσ 1 γ. Ιούλιος Καίσαρ 2	1. εγκαινιάζει στη Ρώμη την ιστορική βιογραφία 2. απομνημονεύματα 3. «η Ελλάδα, ενώ κατακτήθηκε, κατέκτησε τον άγριο νικητή και εισήγαγε τις τέχνες στο αγροτικό Λάτιο» 4. ιστορική μονογραφία

Μονάδες 6

B2. Ποιον ρόλο διαδραμάτισε ο **Λίβιος Ανδρόνικος** ως προς τη γένεση και την εξέλιξη της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Η ρωμαϊκή λογοτεχνία δεν είναι αυτοφυής, όπως η αρχαία ελληνική λογοτεχνία. Είναι μια λογοτεχνία «παράγωση» -η πρώτη στην Ευρώπη: γεννήθηκε υπό την επίδραση της ελληνικής γραμματείας. Το 240 π.Χ. θεωρείται η «γενέθλιος» χρονολογία της. Τη χρονιά αυτή ένας έλληνας αιχμάλωτος πολέμου από τον Τάραντα, ο **Λίβιος Ανδρόνικος**, οργανώνει στη Ρώμη παραστάσεις θεάτρου με ελληνικά έργα διασκευασμένα στα Λατινικά. Ο ίδιος μεταφράζει και την *Οδύσσεια* του Ομήρου χρησιμοποιώντας ένα εντόπιο μέτρο, το «σαντούρνιο» στίχο. Στις ρίζες, λοιπόν, της ρωμαϊκής γραμματείας βρίσκεται ο πατέρας της ελληνικής λογοτεχνίας, ο Όμηρος, και ένα κορυφαίο ελληνικό είδος, το δράμα. Αυτές οι αρχέγονες συνθήκες γένεσης της ρωμαϊκής λογοτεχνίας θα αφήσουν ανεξάλειπτη τη σφραγίδα τους: η μετέπειτα συγγραφική παραγωγή των Ρωμαίων θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις ελληνικές πηγές.

Μονάδες 4

B3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να τη γράψετε στο τετράδιό σας:

- i. **vetustas:** Ο ετυμολογικά συγγενής τύπος είναι
α. βετεράνος
β. στάδιο
- ii. **σκαρίφημα:** Η ελληνική λέξη που σας δόθηκε συνδέεται ετυμολογικά με τον λατινικό τύπο:
α. armozum
β. scriptores
- iii. **stabilitatis:** Ο ετυμολογικά συγγενής τύπος είναι:
α. ευστάθεια
β. απειλή
- iv. **locupletibus:** Οι ομόρριζες ελληνικές λέξεις είναι:
α. άπληστος, πλήθος
β. λόχος, πλωτός
- v. **ακόντιο:** Στο λατινικό κείμενο που σας δόθηκε υπάρχει ο ετυμολογικά συγγενής τύπος:
α. iudicia
β. acie

Μονάδες 10

Γ1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις λέξεις:

- **voces**: την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό **vox**
- **tenebris**: τη γενική πτώση του ίδιου αριθμού **tenebrarum**
- **multas imagines**: τη δοτική πτώση της συνεκφοράς **multis imaginibus**
- **laudem**: την ονομαστική πτώση του ενικού αριθμού **laus**
- **tantas**: τον ίδιο τύπο στο αρσενικό γένος **tantos**
- **excitanda**: την ονομαστική πτώση του ενικού αριθμού, στο θηλυκό γένος του γερουνδιακού **excitanda**
- **quod**: τη γενική πτώση του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος **quarum**
- **libidines**: την ονομαστική πτώση στον άλλο αριθμό **libido**
- **suboles**: τη γενική πτώση του πληθυντικού αριθμού **subolum**

Μονάδες 10

β. **frugalitate, catillo**: Να γράψετε στο τετράδιό σας τις ιδιαιτερότητες που εμφανίζουν οι τύποι που σας δόθηκαν ως προς την κλίση τους.

- **frugalitate**: Ως αφηρημένο ουσιαστικό δεν σχηματίζει πληθυντικό
- **catillo**: Είναι ετερογενές ουσιαστικό: στον ενικό είναι αρσενικό: **catillus -i**, στον πληθυντικό είναι ουδέτερο **catilla -orum**

Μονάδες 5

Γ2. α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους ρηματικούς τύπους που ζητούνται. (Για τους περιφραστικούς τύπους, όπου δεν ζητείται γένος, να διατηρηθεί το γένος του τύπου του κειμένου).

- **iacerent**: το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του υπερσυντελικού **iacueras**
- **intuendum**: το απαρέμφατο του ενεστώτα **intueri**
- **reliquerunt**: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα **relinquant**
- **administrandi**: τη μετοχή του ενεστώτα **administrans**
- **colendo**: την αφαιρετική του σουπίνο **cultu**
- **ducendo**: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα **duc**
- **obicere**: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου **obicerunt/obicere**
- **potui**: το απαρέμφατο του ίδιου χρόνου **potuisse**
- **perculsa**: το α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού στην ίδια φωνή **percellerem**

- **fieri:** το απαρέμφατο του συντελεσμένου μέλλοντα **factum fore**

Μονάδες 10

β. attulissent: Να αναγνωρίσετε τον τύπο γραμματικά (μονάδες 3) και στη συνέχεια να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής και της προστακτικής του ενεστώτα (μονάδες 2).

Γραμματική αναγνώριση: γ' πληθυντικό πρόσωπο, υποτακτικής υπερσυντελικού, ενεργητικής φωνής του ρήματος της γ' συζυγίας *affero*

- β' ενικό πρόσωπο της οριστικής: **affers**
- β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής: **affer**

Μονάδες 5

Δ1. gerendi et administrandi rem publicam: Να μετασχηματίσετε το παραπάνω σύνολο σε συντακτικά ισοδύναμη φράση, αιτιολογώντας την απάντησή σας.

gerendae et administrandae rei publicae: προαιρετική γερουνδική έλξη [έχουμε απρόθετη γενική γερουνδίου με αντικείμενο σε αιτιατική]

Μονάδες 6

Δ2. Colendo et cogitando homines excellentes animum et mentem meam conformabam: Στο απόσπασμα που σας δόθηκε να εντοπίσετε έναν ονοματικό ομοιόπτωτο προσδιορισμό και έναν ετερόπτωτο επιρρηματικό προσδιορισμό και να τους χαρακτηρίσετε συντακτικά, επισημαίνοντας τους όρους στους οποίους αποδίδονται.

- **meam:** ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *mentem*
- **excellentes:** ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *homines* [βάσει της εκφώνησης, αρκεί να δοθεί ένας ομοιόπτωτος]
- **colendo/ cogitando:** απρόθετες αφαιρετικές του γερουνδίου που δηλώνουν τρόπο στο *conformabam*. [βάσει της εκφώνησης, αρκεί να δοθεί ένας ετερόπτωτος]

Μονάδες 2

Δ3. quae iacerent in tenebris omnia: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά την πρόταση.

βλ. βιβλίο En Dynamai

Μονάδες 3

Δ4. quae dilapsa iam difflexerunt: Να αναλύσετε τη μετοχή στο αντίστοιχο είδος δευτερεύουσας πρότασης, έτσι ώστε δηλώνεται σχέση αιτίου-αποτελέσματος μεταξύ της μετοχής και της πρότασης

cum (ea) dilapsa essent

Μονάδες 2

Δ5. Quare subveniendum rei publicae est: Να μετατρέψετε τη σύνταξη σε ενεργητική, αξιοποιώντας το ρήμα **debeo**.

Tu (unus) rei publicae subvenire debes.

Μονάδες 3

Δ6. quo facilius divitias contemnere posset: Να χαρακτηρίσετε πλήρως τη δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος).

βλ. βιβλίο Εν Δυνάμει

Μονάδες 4

Δ7. cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent: Να συμπύξτε τη δευτερεύουσα πρόταση στο αντίστοιχο είδος μετοχής.

magno pondere auri publice misso allato ad eum a Samnitibus

Μονάδες 2

Δ8. narrate: Να δηλώσετε την απαγόρευση με όλους τους δυνατούς τρόπους.

- **nolite narrare**
- **ne narraveritis**

Μονάδες 3

Δ9. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τις έντονα **σημειωμένες** λέξεις/φράσεις των κειμένων.

- **sapientium**
- **ad imitandum**
- **facilius**
- **fieri**
- **cenantem**

βλ. βιβλίο Εν Δυνάμει

Μονάδες 5